DE

WONDERBARE SCHILDERIJ

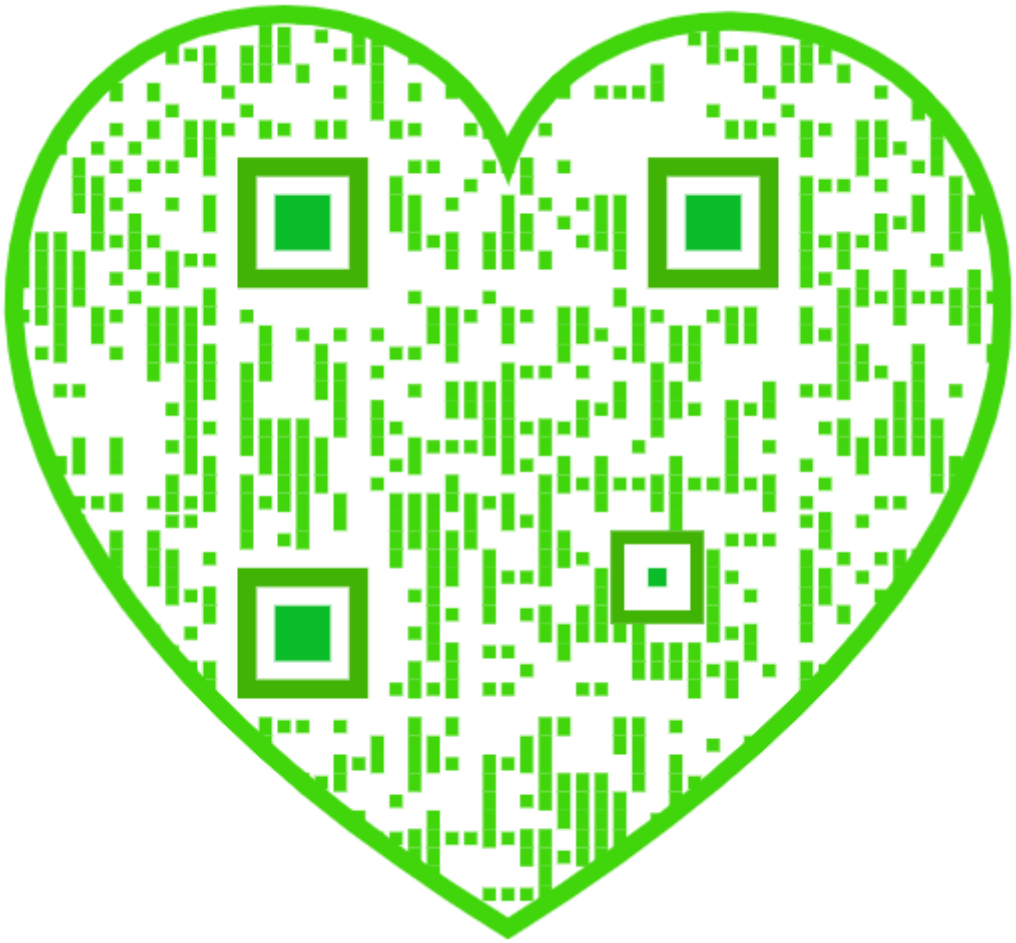

DE

Wonderbare Schilderij

DOOR

J.-F. VINCX.

EIGENDOM VAN DEN UITGEVER.

STEENBRUGGE
A.-J. WITTERYCK, Drukker-Uitgever
BARON RUZETTELAAN, 166.

1934.

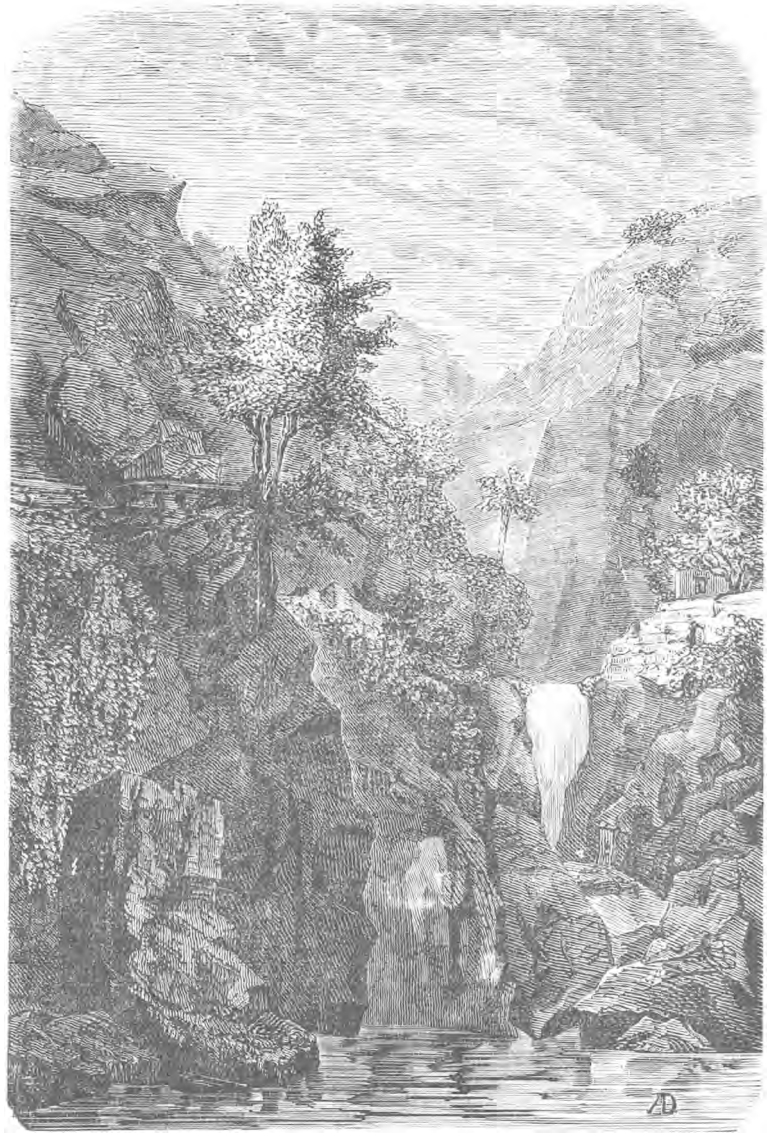

Zicht op de Pyreneeën.

De wonderbare Schilderij.

I.

De Schat der Weduwe.

't Kan honderd jaren geleden zijn, en 't is gebeurd in het Zuiden van Frankrijk, — grootmoe zegt, dat het niet ver van Lourdes was.

Toen woonde er in een dorpje, verloren tusschen de Pyreneeën, een kranke weduwe met haar eenig kind, een meisje van zestien jaar.

Maria was misschien de armste vrouw uit heel de streek. Al wat zij bezat, was haar geit en wat huisraad. Tien jaren reeds was zij weduwe, en haar man, die in de bergen een doodelijken val had gedaan, had haar niets achtergelaten dan zijn eerlijken naam en een ziekelijk dochtertje van zes jaar.

Wat die arme volksvrouw had gewroet en gezwoegd om niet van honger te sterven en om haar kindje groot te brengen, dit wist alleen de goede God.

Maria had de vijftig nog niet bereikt, en toch, als gij haar vaalbleeke, gerimpelde wangen en flauwe oogen bezaagt, terwijl zij over haar spinnewiel boog en daarna al zuchtend rechtkroop, dan moest ge zeggen, dat zij versleten was : dat hadden ellende, kommer en verdriet gedaan.

Haar dochter Mathilde had gekwijnd tot den dag, dat zij haar Eerste Kommunie deed, en daarna herleefde zij en kreeg een bloeiende gezondheid.

Zij was groot en slank, en sterk als een volwassen vrouw. Zij wilde niet, dat moeder nog zoo hard werkte en dat zij door de bergen trok om te bedelen. 't Meisje werkte dag in dag uit, vroeg en laat, nu bij dezen pachter in den oogst of den pluktijd, dan op de pastorij, of zij ging wasschen in 't klooster op den bergtop ; overal, in en buiten haar dorpje, zag men de flinke meid, waar werk en winning was voor haar vlugge handen.

Wekelijks stortte Mathilde wat geld in moeders schoot, en moeder dacht soms, dat ze rijk was.

Dan kwamen er ook donkere dagen, vooral in den Winter... Als de laatste zuurgespaarde penning verteerd was, aarzelde Mathilde geen oogenblik. Op was zij, en weg met den bedelkorf aan den arm ; en uren liep zij en vertelde overal van de dierbare moeder, die in nood was, en altoos bracht zij genoeg in de hut, om er den honger buiten te houden.

En... als gij weet, dat ginderachter in de bergen meer armen dan begoeden woonden, en dat de rijken veelal de deuren potdicht hielden, dan weet gij ook, wat al weegs het moedige kind moest afleggen.

Maria deed al wat zij kon om haar huishouden op te houden. Langs de wegen sneed zij gras, woekerplanten en wilde gewassen voor hun geit, en raapte hout op den heuvelrug of in de dreef, die naar het kerkje klom ; en, als het te koud was of te hard regende, dan spon zij. Doch als haar stramme handen beefden, moest de sukkel bij 't open haardvuur werkeloos blijven.

Dan, o dan, terwijl zij stil de paternosterkralen door de vingers liet glijden, was Mathilde in de weer : moeder mocht geen kou vatten, moeder moest warme melkpap hebben, moeder kon gerust en onbekommerd zijn ;... en de flinke

dochter spaarde het eten uit haar mond en werkte voor twee...

... haar man, die in de bergen een doodelijken val had gedaan... (*Zie blz. 3*).

Waar woonden die vrouwen nu eigenlijk ?

Hun hutteken stond naast een kronkelend veldpad op een boogscheut van den weg, die kerkwaarts leidde.

Lang geleden had een pachter het hout en het stroo, de deur en het raampje verschaft; en een zijner daglooners had vier balken in den grond geplant, daartusschen dwarshouten geslagen en latten gevlochten ; dit alles had hij met grijze kleiaarde overplakt en een strooien dak er over gehangen. Een kleinzoon van dien pachter was thans de eigenaar ; de man was rijk en verbleef in een groote stad.

Regen en wind hadden de hut deerlijk gehavend, en in 't jaar dat onze geschiedenis voorvalt, was zij een bouwvallig krot geworden. Een balk rotte af, de deur zakte scheef, en wit bordpapier verving de helft der ruitjes in het raampje.

Een wilde wingerd slingerde zijn ranken over de gevels en het dak, en een citroenboom bedekte 's Zomers met zijn weelde van bladeren, bloemen en vruchten de armoede van het huisje.

En binnen? Slechts één vertrek met zwart berookte wanden, een open haard, waarboven een kruisbeeldje en twee verkleurde santjes ; een oud spinnewiel onder 't vensterken ; een tafeltje, een paar houten stoelen zonder rugleuning en een vermolmde bank ; in den versten hoek een versleten beddekoets met stroo gevuld, waarover een sprei en een deken, die wel dun en op den draad versleten waren, maar toch frisch en rein ; in den hoek achter de deur een hoop stroo en droge bladeren, de rustplaats van hun geit.

Arm, ja, waren die vrouwen, en toch waren zij gelukkig ; en, als zij 's avonds het moede hoofd op hun bedstroo nedervlijden, sluimerden zij in, voordat zij den laatsten « weesgegroet » hadden gepreveld : was hun geweten niet rein en leefden zij niet in vrede met God en de menschen?

*
* *

Een kleine schilderij, die de Moeder-Maagd met haar

Kindeken verbeeldde, was boven het hoofdeinde van het bed aan een vooruitspringenden balk met een paar nagels gespijkerd.

Hun hutteken stond naast een kronkelend veldpad... (*blz. 6*).

Voor min dan één frank had de weduwe ze, meer dan dertig jaar geleden, in een openbare verkooping gekocht.

Moeder en dochter hadden een diepe godsvrucht voor dit beeld, moeder vooral, want het was het beeld van haar machtige patrones, welke zij beminde als de milde geefster van al het goede, dat haar ooit te beurt was gevallen.

Wanneer het avonddonker uit de dalen steeg en hun hutteken in zijn zwarte sluiers hulde, en uit den hoogen kerktoren de kleppende tonen van het *Angelusklokje* neder-daalden, dan knielden beiden neder vóór hun bedstede, vouwden de handen te zamen en staarden in aanbidding naar de schilderij, en baden het Rozenhoedje : zoo bedankten zij de Goddelijke Moeder voor het dagelijksch brood, dat zij ontvangen hadden ; wanneer de morgenzonne haar eerste stralen door het raampje zond, wierpen moeder en dochter zich nogmaals op hun knieën en dankten Maria voor de zachte rust van den vervlogen nacht.

En daarbij liet het de weduwe niet.

Haar kranke ledematen waren bij de minste inspanning als verlamd : dan schoof zij haar stoel naast de ruststede, en bad zij en aanschouwde in wegvoerende mijmering de stralend-zoete gelaatstrekken der Vrouw van de schilderij.

In de parochiekerk was een prachtig tafereel der *Boodschap*. Van heinde en ver stroomden de bezoekers en beè-vaartgangers vóór dit mooie doek bijeen.

De goede weduwe knielde daar elken Zondag neder. Overweldigend schoon had de schilder de Goddelijke Maagd afgemaald, en Maria kon er haar blikken niet van afwenden, maar de Lieve Vrouw van haar schilderijken had zij toch liever. Driemaal had zij de reis gedaan naar de ver afgelegen stad Perpignan, en driemaal had zij daar, in de hoofdkerk, in zalige verrukking gestaard naar een *Heilige Familie*, het gewrocht van een vermaarden Italiaanschen kunstenaar ; en toch was haar schilderij haar nog dierbaarder.

Was Maria's schilderij dan zoo mooi ?

Ja !

't Was geen van die smakelooze stukken, die men voor eenige centiemen op de jaarmarkten kocht. Het was een echt kunstdoek, door den tijd en den rook wel eenigszins geschonden. De Koningin des Hemels troonde zoo wit en zoo vlekkeloos rein op den duisteren grond, die haar omringde !... Het gezichtje van het Kindeken Jezus ademde onschuld en bovenaardsche goedheid...

« Zie, » zoo sprak meermalen de vrome weduwe tot haar dochter, « zie, hoe mild mijn patrones haar blikken op ons laat rusten ! Zij waakt over ons, zij behoedt ons voor onheil en ramp ! Hoe lief is het tooisel van haar hoofd ! Hoe rijk zijn de boorden van haar kleed ! Hoe schoon is haar Kind, badende in den stralenglans zijner eeuwige glorie !... O Mathilde, mij dunkt, dat ik u zie, als gij klein waart, en dat ik om uw kopje een kroon van koornbloemen gestrengeld had... Vereer uw leven lang de Heilige Maagd, o mijn dierbare dochter. De Moeder van onzen Zaligmaker is ons aller Moeder, doch bovenal de Beschermster der rampzaligen, de Troosteres der bedrukten. »

En aan den voet van het beeld omhelsden de twee vrouwen elkander, overstelpt door een aandoening zoo innig en zoo zoet, dat al hun ontberingen vergeten waren.

Daarna vernieuwden zij het tuiltje palmen of het kransken stroobloemen, het eenige offer, dat zij hun Moeder konden aanbieden.

II.

Wat de Arme lijden kan.

Zalig zijn de bedroefden ; want zij zullen vertroost worden !...

God zendt dikwijls smartvolle beproevingen en treurige

dagen aan elk schepsel over, zelfs aan degenen die zijn geboden stipt onderhouden.

Dit zouden Maria en haar dochter welhaast ondervinden. Wreed zou hun rust gestoord worden.

Er kwam een slecht jaar in het land.

Een schrikkelijke storm verwoestte het koorn, overstroomde de weiden en vernielde den wijnoogst.

Een ongeluk komt nooit alleen.

Op dien Zomer, die zooveel schade en wee bracht, volgde een onbarmhartige Winter. De ouderlingen zeiden eenparig, dat er in honderd jaren niet één zoo streng was geweest. En maanden lang hield die bitter-bijtende koude aan.

Al het koorn, de tarwe, de gerst, de maïs bevroos; de boomen barstten; koeien en paarden, schapen en geiten, ja, zelfs menschen vond men 's morgens stijf: door den vorst gedood...

Bij degenen, die te voren onbekommerd door het leven mochten gaan, stonden gebrek en honger vóór de deur. De rijken — en die waren er zoo weinig in de bergdorpen — zagen de toekomst bekommerd in en legden alle werken stil; en klein was het getal, dat nog iets aan den noodlijdende schonk.

En wat gewerd er van de schamele armen?...

Lijden, bovenmenschelijk lijden, en voor velen de dood...

Maria en Mathilde, die altoos geleefd hadden van het weinige, dat zij dag aan dag konden bijeenkrijgen, brachten dien Winter door in de zwartste ontbering. Zoo verre kwam het, dat zij geen voedsel meer vonden voor hun geit.

De geit had moeder zoo lang gevoed met haar krachtige melk. En nu redde zij de vrouwen van den hongerdood. De pastoor zond een kooper, en met de eenige franken, die zij ontvingen, konden zij brood en een hapje vleesch koopen.

Dit geld was echter spoedig verteerd,... en de Winter kroop voort...

Om de twee dagen trok Mathilde de bergen in, en dikwijls keerde zij huiswaarts met een ledigen korf. Alleen op de pastorij vond zij altijd troost en lafenis.

Dan, eilaas, die aalmoezen waren zoo gering!... Het getal weldoeners verminderde met den dag, het getal behoeftigen steeg met het uur.

In het bange lijden, dat hen drukte, dankten de vrouwen steeds even liefderijk de Moeder Gods : zij hadden nog een woning, en, hadden zij niet veel te eten, er was toch altijd wat...

— «O Maria, Troosteres der bedrukten,» smeekte Mathilde, « laat moeder niet omkomen van honger. »

En de moeder richtte van den morgen tot den avond haar oogen naar de schilderij en bad innig en vroom :

— « Machtige Maagd, Hoop der hopeloozen, verlaat mijn kind toch niet !... »

III.

Het Hart van den Vrek.

De ellendig droeve Winter was eindelijk voorbij.

De Lente stortte kleur en geur in heesters en boomen. De weiden op de berghellingen kregen wederom hun groen kleed, en de landman kon den arbeid hervatten op de akkers en in de wijngaarden.

De hutbewoonsters voelden den levenslust in hun harten heropleven, en meteen hoop en betrouwen.

Mathilde zal wederom uit werken gaan en brood, eieren en vleesch in huis brengen. Moeders vingeren zullen hun stramheid verliezen, en haar spinnewiel zal wederom ronken. Zoo hoopten zij, — en inniger dan ooit steeg hun lof- en dankgebed tot hun hemelsche Middelares.

Na een malschen nacht, een morgen vol dauw en balsemgeuren.

Nog vóór de eerste zonnestraal moeder zou wakker kussen, was Mathilde reeds de deur uit, den berg op, waar zoo vele sleutelbloemen hun lachende kopjes omhoog staken. Zij zal er plukken en spoedig in 't hutje wederkeeren met een geurenden krans voor hun Lieve-Vrouw.

Zij huppelde als een hinde; haar oog glinsterde, haar hartje zong van blijdschap. Hoe kon het anders? Binnen een uur was er werk voor haar op de kloosterhoeve, en — Mijnheer Pastoor had haar een geitje beloofd. Dan zal er melk zijn voor moeder, lekkere melk, die aan de dierbare kranke moed en gezondheid zal schenken.

Nog was haar dochter niet wedergekeerd, als de weduwe ontwaakte. Wankelend verliet zij haar bed, kleedde en wiesch zich al bevend, en weldra lag zij geknield vóór de schilderij. Terwijl zij bad, kwam er glans in haar doffe oogen; wee en kommer waren haast vergeten, nog was 't leven zoet, nog waren er blijde dagen in 't verschiet...

Een ruk aan de deur, — een korte slag... Een stevig gebouwd man met ruwe trekken en harde oogen staat vóór de weduwe.

Zij verbleekt en kreunt:

— « Moeder Gods, sta me bij!... »

Die man was de eigenaar der hut, een godvergeten vrek, wiens hart door geldzucht versteend was.

— « Welnu, oude, » bromt hij, « 't jaar van uw pacht is reeds veertien dagen om. Waarom betaalt gij uw huishuur niet? »

— « Mijnheer, heb medelijden met mij. »

— « Medelijden, » grinnikt de booze, « daarmede koopt men geen brood. Geld moet ik hebben ! 't Zijn slechte tijden geweest. »

— « Eilaas, voor mij en mijn dochter zijn 't nog slechter tijden geweest ! Bij u was er altijd eten, drank en hout in overvloed. Wij zijn menigen avond ons bed ingevlucht bibberend van honger en kou. Wat u toekomt, Mijnheer, zouden wij u zoo gaarne geven. Maar, ach, wij hebben niets, geen halven stuiver. »

– « Is het zóó ? » mort de hartelooze. « Dan moet gij hier vandaan ! Ik geef u tijd tot morgen vroeg. Vóór 't middaguur keer ik naar de stad weder, en zeker zult gij uit mijn huis zijn, eerdat ik dit dorp verlaat. Wie weet, » en hij grijnslachte, « wie weet, zult gij niemand vinden, die u uit liefde Gods in zijn huis zal opnemen. »

— « Mijnheer, Mijnheer, heb toch medelijden met twee doodarme vrouwen !... »

— « Zwijg, vrouw ! » snauwt de man, en hij stampvoet van ingehouden toorn.

— « O God ! » kermt Maria in wanhopige vertwijfeling, « geef ons toch eenige dagen om brave lieden te vinden, die ons, zooals gij zegt, uit liefde Gods een hoekje bij hun haard zullen inruimen. Lang zullen wij niet moeten zoeken, dit hoop ik... Want wie zou mij, arme zieke vrouw, en mijn onschuldig kind durven verstooten !... En waar zou ik mijn bed, mijn tafel en mijn stoelen bergen ? Die kan ik toch op straat niet laten... »

— « Uw bed, uw stoelen, uw oude tafel ?... Gij raaskalt, vrouwlief !... Meent gij dan, dat gij die stukken zult meêdragen ? En wie zou mij betalen, wat ge mij schuldig zijt ? Ik ga hier alles verkoopen. Eer 't morgen tien uren slaat, is alles opgevouwen en weg. »

— « Mijn bed verkoopen ? Wat zegt ge daar ? Wilt gij mij dan op stroo laten sterven ? »

— « Sterf, waar ge wilt, dat gaat mij niet aan. Mijn geld moet ik hebben... Uw bed, uw tafel !... Al vermolmde planken... Ik vrees sterk, dat ik hier niet veel zal oprapen. »

De ongelukkige grijpt de handen vast van den hardvochtige en besproeit ze met haar tranen.

Hij stoot haar zoo ruw van zich af, dat zij op haar bed neêrploft, rukt de deur open en dreigt :

— « Ik heb u verwittigd. Uw gezanik ben ik moè. Geld moet er zijn ! Morgen komt de deurwaarder. »

Met wijd opengesperde oogen keek de sukkel naar de deur, langswaar het onmensch was henengegaan.

Het wee der komende dagen spookte vóór haar oogen : zij zelf verlost uit de ellende van dit droeve tranendal ; doch haar onschuldige dochter als een bedelares rond-dolend door dorpen en steden, verschopt en verstooten van eenieder, en troost zoekend bij andere dompelaars, die 's nachts op een zolder of in een schuur of in een rotshol te bij malkander hokken, en blij zijn, als zij wat stroo, wat hooi of wat mos vinden om er het afgetobd hoofd op neer te leggen...

Weenen deed zij niet meer ; zij lag daar stom met brandende oogen en jagenden boezem.

Buiten klonken schallende tonen :

Heerlijk in het milde loover
  Zingt der vooglen juichend lied,
En bekoorlijk zweeft het over,
  Kweelend zoet, naar 't blij verschiet.

Dartel spelend, 't klare vlietje
  Door de bergen zachtjes ruischt
En daar murmelt lief zijn liedje,
  Of, al zwellend, klotsend bruist.

De deur vloog open.

— « Moeder, kijk ! » galmde een volle stem. « Hoe schoon, niet waar ?... »

Het kransken sleutelbloemen ontglipte aan Mathilde's hand, en huilend stortte het goede kind naast de doodsbleeke vrouw.

— « Wat is er, mijn dochter ? Waarom schreit ge ? »

— « O Moeder, ik zie het : ge zijt zoo ziek !... »

— « Neen, kind, wat flauw... Melk zou ik moeten hebben... »

— « Melk ? O, wees dan blij, Moeder. Ik ga nu vliegens naar mijn werk op de hoeve, en dezen avond breng ik een vollen pot melk mede. »

— « Goed, mijn schat ! »

— « Dag, Moeder ! Slaap wat, de rust zal u opbeuren. »

— « Ja,... » zuchtte Maria, en zij viel neder op haar stroozak.

Mathilde ijlde buiten, onbewust van wat er gebeurd was en van het onheil, dat boven hun hoofd hing.

's Avonds was er de melk. De treurende had nog den moed eenige lepeltjes te eten.

Mathilde sliep een zwaren slaap ; zij had hard gearbeid, haar gemoed was zuiver, en de jeugd eischte haar rechten.

Moeder roerde niet en bad, bad...

Omstreeks elf uren scheen de maan met vollen glans en zond haar schitterend tooverlicht op het aanminnig wezen der Vrouwe van de schilderij.

Verrukkend zicht !

Een balsemende dauw daalde op het gemarteld hart der bedrukte, en zij prevelde :

— « Dank u, gij mijn roemwaardige patrones ! Dank ! Gij hebt mijn tranen gezien en mijn smeeken gehoord. Gij zult ons niet verlaten. »

En de slaap sloot haar oogen.

Zij droomde : de Heilige Maagd spreidde haar armen uit

over haar en haar kind ; booze mannen naderden en wilden hen uit hun hutteken sleuren, doch de Hemelsche Moeder legde beschermend haar zachte handen op de hoofden van moeder en dochter, en de boozen vluchtten ;... en daar verscheen een beeldschoone maagd, en die schreed naar de weduwe en legde aan haar voeten een beurs vol geld ; en daar reed een kar vol meubelen vóór de hut, en die meubelen werden in haar huis geplaatst ; en daar traden andere maagden de vrouwen tegemoet, en die gaven hun nieuwe kleederen, en zetten een wit brood, een kom melk, eieren en boter op de tafel ; en plots werd alles donker, en in die donkerte dansten rood vlammende mannen met sabels, die al het schoon huisraad verbrijzelden ; — en de eigenaar stond er achter en grijnslachte als een duivel.

En Maria ontwaakte, badend in het angstzweet, en haar adem was schier afgesneden.

Weldra zou de schrikkelijke dag aanbreken, die de laatste sprankel levenskracht van haar uitgemergeld lichaam kon uitdooven...

IV.

De Bevrijding uit den Nood.

Helder verscheen die nieuwe dag.

Mathilde ontwaakte bij de eerste morgenklaarte.

Zachtjes verliet zij de ruststede. Zich wasschen en kleeden, een kort, doch vurig gebed storten, duurde slechts een wijl. Daarna maakte zij vuur en kookte melk.

Zij boog zich over moeder : Goddank, deze sliep nog. Mathilde haalde heimelijk een papieren zakje te voorschijn uit de tasch van haar voorschoot : zij nam er een klontje

kandijsuiker uit en liet het in moeders kan vallen. O, wat zal de zoete melk dubbel heerlijk smaken !... Maanden is 't geleden, dat er nog suiker in huis geweest is...

— « Mathilde, » ruischte een zwakke stem uit het bed.

— « Moeder ! » galmde het als een juichkreet uit de borst van het kind... Maar die galm verstomde en verstierf tot een klacht : « Moeder, o Moeder, wat ziet gij bleek !... »

— « Ik ben zoo ziek, mijn kind... »

— « Moeder-lief, drink, 't is zulke lekkere melk. »

— « Och, hoe zou die drank mij op een anderen keer verkwikken ! Maar nu ?... Neen, kind, ik kan niet,... mijn hart breekt... »

— « Moeder, wat is er, wat is er toch ? »

— « Het is de laatste nacht, dien ik in deze hut heb overgebracht, en in dit bed, waarin ik reeds dertig jaren zoo wel en zoo zacht heb mogen rusten. O mijn kind, eer deze dag om is, hebben wij geen plaats meer om ons hoofd neer te leggen. De steen der velden zal onze stoel, en het zand in de rotsholten zal ons hoofdkussen zijn. »

Onder hartroerend geween vertelde Maria het bezoek van den eigenaar, zijn barschheid, zijn wreedheid, en jammerde over de ramp, die hun hutteken beloerde.

*
* *

Wat de schamele vrouwen zoo zeer vreesden, kwam eerder dan zij verwachtten.

De eigenaar verscheen, en met hem de deurwaarder, de meier en de veldwachter ; en daar kwamen ook een tiental dorpelingen, medegelokt door den eigenaar en aangewakkerd door den veldwachter.

Het huisraad buiten dragen duurde geen tien minuten.

De verkoop begon.

Tafel, stoelen, bank, bed, spinnewiel, kruisbeeld, twee

teljoren en koffiekannen, moor en koffiepot, soeppot en braadpan, messen, lepels en vorken werden den meestbiedende overhandigd.

De eigenaar zag, hoorde en neep geërgerd de lippen op elkander. Slechts vijftig frank moest hij hebben, — en niet de helft der som lag vóór den deurwaarder op de tafel.

Daar hing nog een gebarsten spiegeltje naast het raampje. De roeper twijfelde, of hij het wel zou nemen... En, ja, daar was nog een schilderijtje, ook al een prul van geen waarde.

Vóór dit schilderijtje lagen Maria en haar dochter geknield. Hun blikken rustten star op het hemelsch gelaat der Vrouwe ; niets zagen zij van wat aan de deur gebeurde, maar des te grievender sneed het spottend roepen daar buiten hun door de ziel. Zoo ging het ook met Jakobs zoon, den kleinen Jozef, wiens bovenrok de eigen broeders van het lijf rukten ; zoo ging het met den goeden God, die van het hoogste van den schandboom de Romeinsche krijgslieden met teerlingen voor zijn kleed zag dobbelen...

— « Is er niets meer ? » schreeuwde de roeper, spijtig over de geringe opbrengst van de veiling. « Ziet eens goed rond. Laat ons nog eenige stuivers maken. »

Een man trad binnen en vorschte in alle hoeken. Hij rukte het spiegeltje van den wand en begon de schilderij los te maken.

De vrouwen slaakten een kreet van wanhoop en ontzetting.

— « Welhoe ! » steende Maria, « gij ontrukt mij ook het beeld mijner patrones ! Eilaas, dat pijnigt me erger dan het verlies van al mijn huisraad. Geef hier, goede man. Wat kan het opbrengen ? Het is mijn laatste goed, mijn laatste troost. Mathilde, kind, voeg uw stem bij de mijne. Laat ons smeeken u bewegen, vriend, en verkoop dit schilderijtje toch niet !... »

En terwijl Mathilde de handen ophief tot den man en een roerende bede haar lippen ontviel, plaatste haar moeder

zich vóór de schilderij en poogde ze met haar zwakke handen te behouden.

— « Dat moest er nog bijkomen ! » morde de eigenaar. « De verkoop gaat zeker nog niet slecht genoeg. »

Met norsch gelaat springt hij binnen.

De arme vrouw snelt hem te gemoet, werpt zich vóór zijn voeten neder en kermt :

— « Mijnheer, Mijnheer, alles hebt gij mij ontnomen, en ik vergeef het u ; want om mijn schuld hadt ge recht op mijn goed. Maar, ach, laat me dat schilderijtje behouden : 't is het beeld van mijn heilige patrones, waar vóór ik reeds dertig jaren mijn hart open en mijn gebeden stort. Dit beeld heeft den eersten oogslag van mijn kindje en den laatsten blik van mijn man zaliger ontvangen. Op den dag van mijn huwelijk heb ik het daar gehangen, en, eilaas, 't is het eenige en het is alles, wat mij overblijft. Genade, genade, laat mij dit schilderijtje ! Wat kunt gij ermede doen ? Raak het niet aan : het zal in stukken vallen... Genade !... »

En haar stem versmoorde in hartstochtelijk snikken...

De booze vrek opende zijn mes en verhief de hand om de nagels los te maken. De weduwe klemde de armen om zijn beenen. Woest schopte hij haar weg en rukte aan de lijst. De laatste nagel brak den kop af, en het schilderijtje ging over in de handen van den roeper.

— « Wie wil dit prachtig doek voor twee stuivers?... Twee stuivers maar... Niemand ? »

De twee ongelukkigen konden de onteering van hun liefdeschat niet aanschouwen.

Maria was van droefheid schier in bezwijming gevallen, en Mathilde omringde haar moeder met zorgen en liefkoozingen.

Het getal toeschouwers was ondertusschen aangegroeid. Daar waren ook eenige stedelingen bij, die, langs de groote baan wandelend, uit nieuwsgierigheid naderbij waren

getreden en één stond bij de armzalige verkooping verwijlden.

Een bejaard stadsheer, die te paard door het dorp reed, liet zich door een bedelaar uiteendoen, wat ginder bezijden de baan gebeurde, en naderde, uit loutere nieuwsgierigheid, om eens een landelijke verkooping bij te wonen. Juist op dit oogenblik hoorde hij de stem van den roeper :

— « Twee stuivers, twee stuivers! Is hier niemand, die Ons Lief Vrouwke tot patrones heeft? Hooger bieden !... »

— « Drie stuivers ! » riep een jonge vrouw, wier naam Maria was.

De ruiter sprong van zijn paard, wierp de teugels over de schouders van den landlooper, die hem gevolgd was, en drong tusschen de toeschouwers door tot aan de deur der hut. Een wijl bezag hij de schilderij en schreed daarna, schijnbaar onverschillig, terug naar zijn rijdier.

Een andere vreemdeling, een jonge heer, trad insgelijks vooruit, wierp een vorschend oog op de schilderij en rukte plots het lijstje uit de handen van den roeper. Deze eischte het terug en zette de verkooping voort :

— « Drie stuivers ! Niemand meer ? »

— « Vijf frank ! » antwoordde de jonge heer, die daar even zoo veel belangstelling liet blijken.

— « Vijf frank, » mompelde de verwonderde roeper. Zijn armen vielen langs zijn lijf. Hij legde de schilderij op de tafel en wendde zoo beteuterd de blikken tot den jongeling, dat de omstanders in een schaterlach uitbarstten.

— « Twintig frank, » klonk het aanbod van den ouderen heer, die kalm naast zijn paard stond.

— « Twintig frank, » sprak de roeper met toonlooze stem, en hij zette een gezicht, alsof hij zijn doodvonnis hoorde afkondigen.

— « Veertig frank ! » kwam het gejaagd uit den mond van den eersten aanbieder.

— « Honderd frank ! »
— « Twee-honderd frank ! »
— « Drie-honderd frank ! »

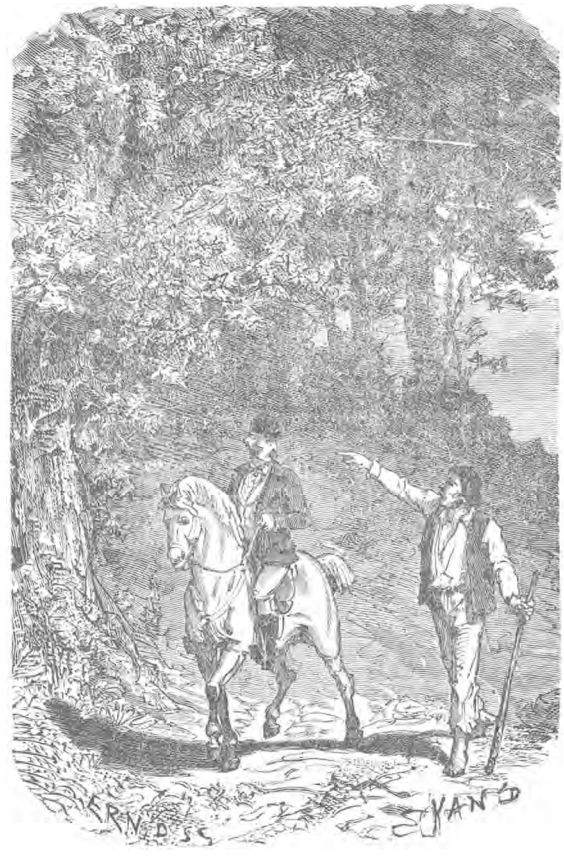

Een bejaard stadsheer, die te paard door het dorp reed... (*blz. 20*).

— « Vijf-honderd frank ! »
— « Vijf... hon...derd... frank... » fluisterde de roeper.
Er ruischte een verward gemompel onder de landlieden.

— « Acht-honderd frank ! » zegde met heesche stem de eerste ophooger.

— « Ik geef voor deze schilderij drie-duizend frank, » voegde de andere er onmiddellijk bij.

't Werd zoo stil vóór de hut, alsof de dood zijn zeis over hen allen had neergebliksemd.

— « Drie... dui...zend... frank,... drie... dui...zend frank... Niemand meer ?... »

— « Drie-duizend-vijf-honderd frank ! » rolde het pijnlijk van des jongelings lippen.

— « Vier-duizend frank ! » weergalmde op den slag de stem van zijn mededinger.

— « Vier... dui... zend... frank,... vier... dui...zend frank... Niemand meer ?... Toegewezen !... »

— « Mijnheer, » zuchtte de jonge schilder, die op het eerste zicht het meesterstuk had erkend, « gij hebt daar een heerlijk doek van Murillo (1). Ik hadde graag mijn laatsten frank gegeven om het u te betwisten. Doch vermits gij het fortuin van 's Lands bestuur tot uw beschikking hebt, kon ik het tegen u niet houden. Bij mijn terugkomst te Parijs zal ik dit wonder in het museum (2) gaan bezichtigen : daar ten minste zal het schier het mijne zijn. »

Hij wierp nog een gretigen blik op de schilderij en ging henen. De bewaarder van het Parijsche museum nam het tafereel in ontvangst, wikkelde het zorgvuldig in een blad

(1) Bartolome Esteban Murillo (1617-1682), vermaard Spaansch schilder, « geeft ons, » zegt J. Verschueren *(Modern Woordenboek)*, « zwevende madonna's, engelen op gouden wolken, rijk geschakeerd met heerlijk verschiet en wondervol hemellicht, nu eens warm en zonnig, dan weder versluierd en koel. »

Hij maalde, o. a., een tafereel, O.-L.-V.-Hemelvaart voorstellende, dat als een van de meesterstukken der schilderkunst aanzien wordt.

(2) Dit doek hangt er, inderdaad, in het Louvre, vroeger paleis der Fransche koningen, thans voornaamste museum van Parijs.

en telde onder de groote oogen der omstanders, een handvol goud- en zilverstukken op de tafel van den deurwaarder.

Toen de weduwe tot bezinning terugkeerde, opende zij verdwaasd de roodbekreten oogen. Vragend dwaalden haar blikken in 't ronde, waar slechts vriendelijke gezichten haar toelachten.

Mathilde vloog haar juichend om den hals :

— « Moeder, Moeder, vier-duizend frank voor ons schilderijtje ! »

Maria dacht, dat zij droomde...

De deurwaarder boog heel beleefd vóór haar en sprak :

— « Mevrouw, gelief dit geld te aanvaarden. 't Komt u rechtmatig toe : 't is de opbrengst der verkooping. »

— « Mathilde, kind, is het allemaal geen bedrog? »

— « Neem aan, Moeder, 't is uw geld. »

Zij begreep en loosde een diepen, diepen zucht. Als in vervoering verhief zij de handen naar de plaats, waar de schilderij gehangen had ; haar oogen schitterden, en een jubelkreet steeg uit haar borst :

« Een mirakel, gewrocht door mijn patrones !... O Goddelijke Moeder, wees geloofd en gedankt in alle eeuwigheid !... »

. . . . . .

Onze lezers weten, dat deze gebeurtenis vóór een eeuw is voorgevallen, en destijds was het geld een zeldzaam iets. Zoo weten zij meteen, dat de onverhoopte schat als een klein fortuin in den schoot der arme vrouwen viel.

« En,... » kwettert een weetgierig wijsneusje, « en... trokken zij terug in hun krot ? En ?... »

Luister.

Dat de onmenschelijke eigenaar met zijn vijftig frank en een wrevelig gemoed er aanstonds van door trok, en dat zijn hut bleef ledig staan, en dat zij geen twee Winters stond, of dat zij ineenstortte, ja, dit kunt ge wel raden.

En... zoo gaat het steeds in de wereld, menschen met geld tellen niets dan vrienden. Met tienen te gelijk kwamen de dorpsgenooten aan Maria een onderkomen en een huis aanbieden.

De weduwe betrok met haar dochter een kleine woon achter de pastorij. 't Was er warm en zindelijk, en nu kon de goede vrouw dagelijks naar de kerk gaan en bidden vóór de prachtige *Boodschap*.

« En... leefde zij daar voortaan op haar renten ?... »

Neen, dat wel niet.

Zij leidde een stil en onbekommerd leven. Als voorheen ging Mathilde, waar werk en winning was voor haar sterke leden en haar vlugge vingers.

Voor de twee vrouwen kwam er geen geduchte Winter meer, en de bedelkorf hing in de hanebalken.

En zoo zeer hadden zij kou en gebrek aan den lijve gevoeld, dat niet één arme onbeholpen aan hun deur kwam kloppen.

Maria had een nieuwe schilderij gekocht, waarop de Moeder van den Heiland in een wolk van engelen ten hemel zweeft.

't Was een allermooiste stuk, en toch schoten er vaak tranen in haar oogen, als zij aan haar oude schilderij dacht, en lispelde zij vol verlangen :

« Mijn schoon beeld, mijn schoon beeld, o kon ik u nog eenmaal aanschouwen !... »

. . . . . .

Voorzeker is er geen wonder in deze gebeurtenis. En nochtans kan men er een hemelsche belooning in zien van de teedere godsvrucht der arme vrouw, die, in tegenspoed als in geluk, altoos even vurig haar betrouwen stelde in de « Machtige Maagd, de Hoop der hopeloozen. »

EINDE.